

KUSTBON

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

<p>ÅTTONDE ARG. N° 20</p>	<p>Prenumerationspris: Helt år Emk. 200:— Halvt „ „ 125:— I utlandet: Helt år Emk. 350:— Halvt „ „ 200:—</p>	<p>Utkommer alla onsdagar Redaktion: Svenska Folkförbundet Ansv red: M. Westerblom Reval, Riddaregatan 3.</p>	<p>Annonspris enligt överenskom- melse. För längre annonse- ring beviljas rabatt.</p>	<p>Webartigi Kustbon 20 maj 1925</p>
---	--	--	--	--

BIRKAS OCH SPRÅKFRÅGAN.

Herr Redaktör! Tillåt ännu en rikssvensk, som intresserar sig för det svenska Estland och enkannerligen Birkas, att blanda sin röst i den debatt, som sedan några nummer tillbaka pågår i Edra spalter. Jag gör det därför, att jag menar, att det inlägg, som i n:o 17 gjorts från rikssvensk sida, icke bör stå som det enda uttrycket för vad Birkas vänner i Sverige tänka i frågan.

När kapten Wulff erinrar om, för vilket ändamål Birkas upprättades, är det väl ingen, som vill annat än fullt och helt instämma i hans varmhjärtade ord. När han sedan i sin entusiastiska nitälskan — för vilken han ju för övrigt givit Birkas mera påtagliga och bestående bevis än vackra ord — vädrar faror i de undervisningsmetoder, som användas på skolan, tror jag för min del, att han misstagit sig. Liknelsen om olika utsäden, så som den utvecklas i kapten Wulffs artikel, är väl icke så lycklig, när det gäller åskådliggöra vad det här är fråga om. Man byter ju dock ej något så andligt som språket lika lätt, som bonden byter utsädeslag. Men

säkerligen har artikelförfattaren ej själv tänkt sig annat än att Birkas i sin odlargärning skall taga all möjlig hänsyn till de förutsättningar, som finnas i de estlandssvenska bygderna — skall, för att använda en god gammal bild, bygga på det beståendes grund.

Vad är då här det förut bestående? Jo, onekligen dessa gamla, låt mig säga ärevärdiga, ursvenska folkhål, som intaga ett hedersrum i kedjan av det svenska språkets olika bygdeskiftningar. Detta hedersrum intaga de, inte blott därför att de i många, många avseenden sällsynt troget bevarat ett uråldrigt, för den svenske språkforskaren eljest svåråtkomligt språkskick, utan också därför att de varit medlet, det enda medlet, varigenom de, som talat dem, kunnat under så många århundraden av stark isolering från stamfränderna i Sverige, under danskt och tyskt och svenskt och ryskt herredöme, bevara sig som svenskar. Nu synas, tack vare bl. a. den fria estniska statens välvilja mot de små ö- och kustkolonierna, bättre tider ha randats för svenskarna i Estland. Är då stunden genast kommen för att i otacksamhet

med våld döda detta gamla språk, som nu t. o. m. i Er kära Kustbon kan få nöja sig med att heta svenska inom citationstecken? (Man skulle önska, att den rikssvensk, som satte dit det citationsteckne, visste, hur äkta och rent svenska våra gamla bygdemål i gemen äro och hur bedröfligt uppblandad med främmande beståndsdelar vår högsvenska däremot är sedan århundraden tillbaka!) Det må förstås, om hjärtat blir en smula brinnande i en uppriktig vän till estlandssvenskarna och deras goda gamla språk, när dettas „riktighet“ som svenska förklaras vara en sanning „med moderation“.

Skola vi alltså „söka utarbeta denna dialekt till ett självständigt språk“? Naturligtvis icke. Varje förnuftig människa torde inse det omöjliga och onödiga i en sådan tankegång. Det är självklart, att Birkas, liksom även såvitt möjligt folkskolorna i det svenska Estland, skall ha högsvenskan till sitt undervisningsspråk. Och så är ju också fallet. Det gäller ju att med alla medel — blott icke det ryska våldsmedlet: språkförbud riktat mot hemspråket — verkligen lära estlandssvenskarna vårt

högsvenska språk allt bättre och bättre. Detta torde också småningom få till följd, att de gamla säregna folkmålen ute hos Eder en gång och kanske i en rätt närliggande framtid ha genomlöpt samma utveckling eller upplösning, som redan drabbat de flesta hemmasvenska dialekterna (dock ej alla, tänk t. ex. på Övre Dalarne!).

Men i en så märklig brytnings-tid mellan gammalt och nytt som den nuvarande, då det nya med makt tränger sig fram, gäller det för varje bildningsvän att se upp med, att det värdefulla nya ej i onödan sopar undan gammalt gott, som kanske våra efterkommande med smärta skulle sakna. För en folkundervisare står plikten här klar: att det ena göra och det andra icke låta, att med friskt mod verka för det nya och tillika visa och uppfostra till hänsyn för det goda och livsgagneliga i det gamla.

Det är denna svåra ståndpunkt, den enda i längden för samvetet tillfredsställande, som Birkas ledare tydligtvis velat intaga, också i språkfrågan. Må vi alla Birkas vänner stödja honom i detta arbete på det sätt vi kunna, först och främst genom att icke visa honom ett oberättigat misstroende vid hans självuppoftande och nitiska kulturgärning! Det är för att för min ringa del betyga mitt fullständiga och varmt tacksamma förtroende för hans pedagogiskt kloka kärleksarbete bland de goda stamfränderna östanhavs, som jag nedskrivit dessa rader.

Endast ett ord till. Gamle Irjas Jocke torde icke behöva någon undervisning från rikssvenskt håll om vad som är nyttigt eller skadligt för svenskheten i Estland. Den mannens, Johan Nymans, hela livsverk är i stället för oss här hemma en förödmjukande läxa. Inför honom kunna vi lungt tiga i språkfrågan — och buga oss.

Gideon Danell.

V Å R.

Vår — gudonliga ord!

Ingen tid är så förhoppningarnas, kraftens och livets och förnyandets tid som våren.

Om liv och frigjord kraft och munterhet vittnar bäcken, där den nyss släppts ur isens famn, ystert ilar fram — som på lek. Lekfullt kastar den in sig ned u för stup och branter, trotsigt, utmanande — men det är den unges krav på liv och framgång. Fram skall den, och målet måste nås — havet självt, allt i sin väg famnar den.

Om liv och förnyelse vittna blommar och bladknoppar. Nu viska blyga små sippor sin glada tröst och sitt hopp på livet och våren. Fåglarna, som återkomma ifrån varmare luftstreck, vänta ock på det nya, stora, som de ana i och med våren. Själva vinden bär bud om annan tid, där den smeksamt träffar vår kind. VIKENS eller strandens bölja solar och nynnär sin melodie. Jorden själv doftar mylla, och himlens färgton blir så högblå.

Ande — skulle du då ej också känna livets rop till sist! Skulle då ej du också åter känna förnyelsens andas krav? Skulle ej du också stämmas till andakt och lov inför skaparen själv, vars storhet kan anas i det skönas värld, som just nu är. Ande, sök nu Gud och sök honom i naturens storhet! Ty där stämmas sinnet till högstämd andakt, till tillbedjan.

A. Wbg.

KRING SVENSKBYGDER

VORMSÖ.

Annandag påsk kl. 3 e. m. var en sångstund anordnad i Vormsö S:t Olaikyrka, som fylldes till sista plats av förväntansfulla öbor. Kyrkokören sjöng inte mindre än tolv nummer. Programmet omfattade huvudsakligen sånger och hymner i anslutning till julens, påskens och pingstens

högtider. Men dessutom förekommo några nummer, av vilka lovsången „I himlar sjungen den Eviges ära“ och hymnen till våren „Så glänsande vitt ett täcke av snö nyss höljde den slumrande jorden“ voro synnerligen stämningfulla. — Fru Klasson ledde kören, och man iakttog med glädje, att densamma i sin helhet gjort goda framsteg under den korta tid, sedan den bildades. — Mellan de olika avdelningarna i körens program förekom församlingssång och jämväl ett föredrag om „Sången i bibeln“ av församlingens pastor. — Inträdet var fritt, men kollekt upptogs till kyrkans reparation stundande sommar, och summan blev 2.075 mk. Det hela avslöts med kort altartjänst och en påskpsalm.

Då den som skriver detta nyligen läste en artikel i Kustbon om svårigheterna att få manliga sångare till Revals svenska kyrkokör, kunde en jämförelse med Vormsö icke undgås. Troget ha de kommit till nästan alla övningar alla som tillhöra vår anspråkslösa kyrkokör, fastän vägen fram och tillbaka för många av den blev över 10 km. och en bassångare, som har lika långt att gå, har t. o. m. hedern av att icke ha uteblivit från en enda övning under de två år kören arbetat.

J. K.

NYTT SJUKHUS I WIEK.

Många klagovisor har man hört angående Wieks kretssjukhus i Hapsal, och det icke utan skäl. Sjukhuset är verkligen fallfärdigt och står på stödjepelare. Längre har det nya sjukhuset låtit vänta på sig och det dröjer nog ännu något innan vi får glädjen se det nya huset i tidsenligt skick. Första steget är dock taget. På sitt senaste sammanträde beslöt kretsrådet i Wiek köpa greve de la Gardies slott i Hapsal till kretssjukhus. Huset är stort och rymligt samt platsen förträfflig och

stor nog för att kunna bjuda en trevlig gård och frisk luft. Det återstår blott att verkställa ombygget. Man hoppas redan följande vinter kunna placera de sjuka i det nya huset.

LÄRAREKURSER PÅ BIRKAS.

Enligt beslut anordnas sommarkurser för våra estlandssvenska lärare och lärarinnor på Birkas från den 15 juni till den 4 juli. Hälsolära och gym-

nastik	20	föreläs.
Modersmålet jämte metodik	20	„
Matematik jämte me- todik	20	„
Praktisk fysik och kemi	20	„
Den nya estniska litteraturen	10	„
Trädgårdsskötsel . .	10	„
Biblioteksverksamhet	5	„

105 föreläs.

Diskussionsmöten över metodiska, pedagogiska m. m. frågor, sång. o. s. v. förutses.

Lektorer äro: kand. P. Söderbäck och agronom E. Adalberth.

Läreförbundets styrelse har i en cirkulärskrivelse uppmanat alla våra lärare och lärarinnor att samlas på Birkas kring sina egna och vår svenska stams gemensamma intressen, ty sådana tillfällen som de anförda återkomma ej ofta. — Årsavgiften till läreförbundet. Enligt läremötets beslut av den 26 april betalar varje lärare $\frac{1}{2}\%$ av sin normallön till läreförbundets kassa. Summan som utgör medlemsavgiften, inbetalas under skolåret, dvs. från den 1 aug. 1924 — 1 aug. 1925. I denna avgift ingår även skatten till centralkassan (Eesti õpetajate liit).

Avgiften mottages av läreförb. ordf. och kassör H. Pöhl, Sjömanshemmet, Reval. I byggnaderna uppbäres avgiften av ombudsmännen. Nuckö — Eduard Tui, Paschlep; Rikull — Arvid Nyman, Roslep; Ormsö — Joel Nyman.

Avgiften kan även erläggas halvårsvis.

VICHTERPAL.

Den 19 april hade Svenska Odlingens Vänners lokalavdelning i Vichterpal årsmöte, och då uppstod en mycket livlig diskussion om ortens lilla svenska skola. Alla voro mycket intresserade för saken och uttalade enhälligt önskemålet att så snart som möjligt bygga en egen skola — ty som bekant ha svenskarna i Vichterpal ingen skola utan en svensk parallellklass vid den estniska skolan därstädes. Alla närvarande anmälde sig villiga att så mycket som möjligt ekonomiskt understöda företaget bara de finge ett eget skolhus. Så meddelas från Vichterpal.

Vi ha fröut skrivit om svenskarna i Vichterpal och ha länge insett, att svenskarna där borde ha en svensk skola under eget tak. Mätte de snart få sitt svenska skolhus!

DEN GÅNGNA VECKAN

Inrikes.

F. n. knyta randstaterna vänskapsbanden fastare med varandra. Lettlands presidents besök i vårt land besvarades av vår riksäldste med ett besök i Lettland. Mottagningen var den mest hjärtliga. Det har betydligt bidragit till att närma de båda grannarna till varandra. I morgon vänta vi till Estland Finlands president. Mottagningen kommer att bli så storartad som våra förhållanden tillåta. Reval gör sitt bästa vad förberedelserna beträffar. Med anledning av presidentbesöket få också skolorna lov på fredagen och även alla ämbetsverk hållas stängda. På lördagen den 23 reser Finlands president till Dorpat. Då ha skolorna där lov och ämbetsverk hållas stängda. Framdeles kommer också Lithauen att besöka grannarna och även

själv bli föremål för besök av dessa.

Utlandet.

Sveriges finansminister Thorssons jordfärd försiggick i Ystad förra söndagen under särdeles högtidliga former. Extratåg från Stockholm och Malmö anlände, det förra med bl. a. regeringsmedlemmar och det senare med en mängd av socialdemokratiens spetsar i Skåne. Hela Ystads arbetarekommun deltog med 25 fanor. Till Thorssons minnesfond har inkommit 5000 kr., givna enligt den avlidnes önskan i stället för blommor.

I Ryssland har i dagarna en hemsk järnvägsolycka inträffat, i det att snälltåget på väg från Moskva till Riga urspårades, varvid 11 personer dödades och över 40 personer blevo svårt skadade.

Tysklands nye president Hindenburg har inför parlamentet avlagt ämbetsed. På lördagen uppvaktades presidenten av tyska förbundsstaternas premiärminister, varvid presidenten hälsade dem med tal, vars huvudinnehåll återges i orden: „Alla för en och en för alla“.

Frankrike har, vad kriget i Marokko beträffar, rätt stora motgångar. Krigslinjen är 400 km. lång. Det försvårar saken för fransmännen. Man antager att tyska officerare äro ledare för kabyllerna. Tidningarna ha förbjudits att lämna uppgifter om krigets gång.

I Kina råder det svår hungersnöd. Tusenden dö av svält. Hundratusenden livnära sig av gräs och blad och på några ställen ätes kokt kött av döda människor.

ETT OCH ANNAT

GOD AVKASTNING.

Följande gamla goda historia är f. n. ute och går igen:

En landbrukare fick ett år i sitt huvud, att han skulle odla

lin. Så skedde också, och då linet lyckades utmärkt, lät han väva ett par borddukar. Någon tid senare hade lantbrukaren en middagsbjudning och vid bordet sade han till en dam, som satt brevid honom:

„Den här bordduken har vuxit på min egen åker.“

Det var tydligt att hon inte hade en aning om, huru borddukar komma till. Efter ett ögonblicks paus frågade hon:

„Men hur bar ni er åt?“

Den gamle lantbrukaren, som var en spjuver, sänkte rösten och sade hemlighetsfullt:

„Om ni lovar att inte tala om det för någon, skall jag berätta er det.“

Damen lovade ivrigt. „Jo,“ förklarade lantbrukaren i samma hemlighetsfulla ton, „jag planterade servetter.“

KYRKLIGA NOTISER

Kristi Himmelfärdsdag: kl. 11 högmässa å Nargö, kl. 12,30 ungdomsföredrag. (Stora motorbåten avgår från fiskhamnen kl. 9).

6 sönd. eft. Påsk: kl. 10,30 högmässa i Reval.

Pingstafton: kl. 4 konfirmation.

Pingstdagen: kl. 10,30 högmässa med konfirmandernas

första nattvardsgång. (Nattvardsgången tillika allmän).

Annandag Pingst: kl. 11 högmässa med nattvardsgång å Nargö.

Penningkurser

Revals börs.

19 maj 1925

1 dollar	—	372	375
1 pund	—	1808	1823
100 rentmark	—	8850	8950
100 Fmk.	—	937	946
100 sv. kr.	—	9950	10075
1 estkrona	100	—	—
10 guldrub.	—	1825	1940

REVALS TORGPRIS.

Hela svin	per pund	Emk.	43—47
Gädda	„	„	25—35
Abborre	„	„	15—20
Strömning	„	„	12—15
Smör	„	„	90—125
Mjök	stop	„	18—20
Grädde	„	„	140—160
Ägg	par	„	12—16
Rågmjöl	pud	„	460—480
Kornmjöl	„	„	400—460
Havre	„	„	230—250
Potatis	tsetw.	„	140—160.

HANSA

STOCKHOLM

Eget kapital

Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRINGSRÖRELSE

Avdelningskontor i REVAL:

S. Karja tån. 9.

En ordentlig och mycket duktig

dagöflicka

s ö k e r

fjänarinne- plats

i god familj.

Närmare uppgifter på Riddareg. 3
alla dagar kl. 10—2.

PROSTSYNOD

med Estlands svenska kontrakt hålles

tisdagen den 26 maj kl. 12

på dagen i Reval i gamla svenska prästgården

Riddareg. 3.

Utom ordinarie ombud inbjudas att delta församlingarnas kyrkoråd. — Kl. 6 e. m. hålles i St Mikaelskyrkan

församlingsafton

med föredrag av Pastor John Klasson.

Erik Petzäll.

BILTRANSPORTER

verkställes av

A.-B. SLEIPNER, Stockholm
Riks 2485, Norr 4839

till angränsande statssamhällen,
järnvägsstationer, egendomar och
handelsaffärer.

Svenska Sockerfabriks A. B., Malmö.

Bitsocker, förpackat i paket
om 2 à 2½ kg, finnes till
salu hos alla specerihandlare.